

Le Guinová: Vyprávění

Označovat Ursulu K. Le Guinovou pojmem „ženská autorka“ zní jako nálepka, často s náznakem druhořadosti. A přesto zrovna v případě pozdějších děl U. K. Le Guinové nejde o nálepku, ale výstižný popis: její příběhy, čím je autorka starší, jsou ženštější.

To je dobře vidět na srovnání děl třeba právě z hainského cyklu, jako je *Rocannonův svět* (*Rocannon's World* 1966, česky 1992) právě s recenzovaným *Vyprávěním* (*Telling* 2000, česky *Vyprávění* 2016). Pokud *Rocannonův svět* byl schválně (jako jiná díla jiných autorek té doby) psán „mužsky“ (a prostě U. K. Le Guin na obálce znělo naprosto *nenápadně a bezpříznakově*) a jen čtenář, který *Rocannonův svět* čte, cítí jistotu jinakost, pak *Vyprávění* je jiné programově.

U Le Guinové se ale objevuje často jeden motiv, který mají ostatně přítomný jak *Rocannonův svět* i *Vyprávění*, totiž motiv cizince v jiném prostředí, který skrze poznání okolí rozumí více nakonec i sobě.

Ve *Vyprávění* je tímto cizincem Suttu (za sebe lituji, že se překladatel neodvážil užít české transkripce tohoto indického jména, totiž *Satí*), Pozemšťanka odešlá ze Země čerstvě se zbavivší náboženské tyranie (patriarchální, homofobní a xenofobní – přiznám se, že právě tato část je v knize nejtriviálnější a

nejvíce poplatná akademickému liberalismu současnosti) a přichází na svět Aka, čerstvě se připojivšímu k vesmírnému Ekumenu (specifickému společenství světů spjatých hainským původem a sítí podsvětelných cest). Paradoxem podsvětelné cesty trávající desítky let je, že Suttu přichází na zcela jiný svět, než jaký byl, když se na něj vypravila, tedy i její znalosti jazyka, písma a toho mála, co znala z akanské kultury, jsou nejen zastaralé, ale nebezpečně zastaralé, protože Ace vládne nyní všemocná Korporace, pevně věřící v pokrok a nápodobu idealizovaného světa Ekumenu a bezohledně zahodivší z akanské minulosti vše ve prospěch vysněného *Pochodu ke hvězdám*. Nicméně Suttu dokáže vyrazit na cestu po Ace, dobrat se míst, kde stará kultura přežívá pod útlakem totálního (a totalitního) státu, a uslyšet *Vyprávění*. Zmíněné *Vyprávění* není jen souborem textů, ale životním stylem a čtenář obeznámený s autorčiným světonázorem v něm snadno pozná jakousi taoisticko-zenovou variaci, přitom ale naprosto originální, promíšenou Le Guinové niterným anarchismem (že jde o variaci na taoismus, ostatně výslovně autorka uvádí v předmluvě k originálnímu vydání, kde také nabádá modernizující se Čínu k ochraně svého duchovního dědictví).

Nemá zde smysl rozebírat děj románu, výše uvedený syžet je jen holou kostrou příběhu, který je přímočarý a jednoduchý, kromě protagonistky obsahuje jen velmi málo postav, každou z nich však živě načrtnutou a uvěřitelnou. Čistě z hlediska literárního je zajímavá i postava antagonisty Dohlížitele Yary, který nejenže není černou ba ani černobilou postavou, není rozhodně už vůbec ne postavou šedou a je snad z vystupujících

postav nejzajímavější, protože právě v něm se paradoxy Aky a její skryté i zjevné tváře (tedy tváře *Vyprávění* a tváře *Pochodu ke hvězdám*) proplétají a rozuzlení jeho osudu je svým způsobem mikrokosmickým rozuzlením osudu Aky. Pozoruhodné je i uvědomění si hrdinky (a s ní čtenáře), že „pokřivení“ modernizující se Aky, které se zprvu jevílo čistě jako důsledek negativního vlivu Země, je také důsledkem vnitřních pnutí staroakanské společnosti (ano, docela jako každé jang má v sobě zrno jing).

Motiv vztahu poetického a technického světa je u Le Guinové obažen i v jiných románech, už ve výše zmíněném *Rocannonově světě* jsou obyvatelé podzemí přímočarými následovači technokratismu (a jiné rasy jsou „poetické“ v každém slova smyslu), v *Levé ruce tmy* je Orgoreyn říší podobnou moderní

Ace, zatímco Karhide Ace staré. Vidíme tedy, že dcera a vlastně i celoživotní žačka Arthura Kroebera (1876-1960, odtud ono K. ve jméně autorky), amerického kulturního antropologa německého původu a světového významu, je ve své literární činnosti celoživotním hledačem přirozené lidské povahy v jejích měnivých podobách, hledanou *lží šeptanou přes stříbro*, tedy ve svých příbězích, které ve své lživosti jsou pravdivějším *Vyprávěním* než statistiky vlád na Ace, Gethenu či na Zemi.

Byli zmíněn otec autorky, pak je zajímavý i jiný prvek příběhu. Tvůrci a nositelé *Vyprávění* na Ace jsou vždy pároví *máz* (nelze nezpomenout na hermafroditního obyvatele Gethenu z *Levé ruky tmy* či Platonovu koncepci pralidí jako dvojice osob, božským zásahem rozdělenou na dva jednotlivce, aby lidé nepřerostli bohům přes hlavu). Tito *máz* tvoří životní dvojici (jedno, zda heterosexuální či homosexuální) a jen ve dvojici se někdo vůbec může stát *máz*. Tomu, kdo zná Le Guinové životopis, se vybaví její manžel Charles Le Guin, který, jak se zdá, činí Ursule Le Guinové onu druhou polovičku *máz* již celých pět desetiletí, a který je tak svým způsobem jedním z tvůrců *jejího vyprávění*.

Čtenář těchto řádků však za žádnou cenu nemá nabýt dojmu, že v případě *Vyprávění* jde o jakési triviální a trivializova-

Martinus Cena Fantázie 2016 vyhlásila finalistov

Mamičkovský štrnásty ročník a prevaha fantasy

„Bolo to moje prvé intenzívne stretnutie s fantastikou, hoci aj starostlivosť o dvojičky je občas fantasy, sci-fi aj horor,“ povedala asi najznámejšia slovenská mamička dvojíčiek **Kristína Farkašová** o svojej účasti v porote literárnej súťaže Martinus Cena Fantázie. V štrnástom ročníku súťaže 155 prijatých poviedok čítal tiež **Erich Mistrík**, **Maroš Hečka**, **Alexandra Pavelková** a **Katarína Čavojevová**. „Uvažovala som, že budúci rok sa prihlásim a napíšem sci-fi o materskej dovolenke, ale potom tam taká poviedka bola, takže nič,“ doplnila porotkyňa a myslela tým jednu z poviedok, ktorá sa dostala aj do finále súťaže. Päťicu finálových poviedok si bude môcť verejnosť prečítať na portáli Kultura.sme.sk postupne od pondelka 19. 9. 2016. O víťazovi rozhodnú čitatelia online hlasovaním.

Najviac bodov od poroty v prvom kole súťaže získali poviedky (zoradené podľa abecedy na základe priezviska autora): *Kosti, kostry, kostlivci* (sci-fi) autorky **Janky Javoroky** z Nitry, *Hľadá sa upír* (sci-fi/fantasy) od **Moniky Kandrikovej** zo Spišských Vla-

chov, *Mesto spomienok* (fantasy) **Erika Kottárika** z Trenčína, *Potom* (sci-fi) od **Martina Petra** z Bratislavy a *Labute neplačú* (fantasy) **Zusky Stožickej** z Bratislavy. Po „hororovom“ minulom trináťstom ročníku tentoraz porota lovila viac vo fantasy vlnách.

Finalisti boli vyhlásení v utorok 13. 9. v priestoroch knižkupectva Martinus za účasti poroty a hostí. Aj tí autori, ktorí sa do finále nedostali, sa od porotcov mohli priamo dozvedieť názor na svoj text. Podľa Maroša Hečka často zlá gramatická a šty-

listická úroveň poviedky zbytočne znehodnocovala, preto odporučil v budúcnosti ročníkoch profesionálnejšie korektúry. „Gramatika je dôležitá rovnako ako príbeh a aj dobrý príbeh dokáže zlá gramatika zničiť,“ vyjadril sa šéfdramaturg Rádia_FM, ktorý prisľúbil s víťazmi súťaže rozhovory v rádiu. Konečné výsledky sa dozvieme v sobotu 12. 11. 2016 od 13.00 hod. na medzinárodnom knižnom veľtrhu Bibliotéka v Bratislave. Tu bude rovnako pokrstný nový knižný zborník zo súťaže Fantázia 2016. **Ivan Al'akša**

né lkaní a mentorování moderního světa (který je moderní již nejméně dvě stě let), to by bylo hlubokým omylem a velkou křivdou na Le Guinové i jejím románu. Mimochodem: mistrovství Le Guinové dokládá i to, že ani tento román nemá ani tři sta stran. Její psaní vždy bylo stručné a žádný z jejích románů není delší než dvě stě či tři sta stran, vzácný jev v době rozvětřených špalků na pokračování stokrát ohřívajících polévku, jejíž chuť dávno vyčichla.

➤ Nakladatelství Gnom! vydáním *Le Guinové* vydalo svou teprve druhou publikaci (první byl *Plameňák na konci léta*, antologie amerických žánrových autorek) a nakladatelství je to tedy malé, tak malé, že nakladatel **Jakub Němeček** byl v tomto případě i překladatelem. Kniha je vyvedena popravdě excelentně, to i ve srovnání s originálním vydáním, které má autor těchto řádků k dispozici. Zatímco originál je celkem nezajímavě působícím brožovaným kusem, český překlad je sice také brožován, zato s pozoruhodným designem opět **Jakuba Němečka** (studio Typonaut), který se nápaditě opakuje i uvnitř knihy. Když pak sejmeme z knihy její dustjacket, nalezneme nečekanou perokresbu taoistické (nepřekvapivě) krajiny z pera **Lenky Šimečkové**. Kniha je přeložena velmi přesně (výhrady mám jen právě k přepisu indických jmen a frází), kniha je prostá překlépů a nepochopení textu, dle mého soudu je jed-

ním z jasných favoritů na udělení některé z žánrových cen. Mimochodem, čárový kód na zadní straně obálky je také typograficky povedený, bohužel natolik, že je pro čtečky nečitelný a proto je třeba se obávat, že ti, kdo si knihu opatří v běžném knihkupectví a ne poštou přímo od vydavatele, budou mít obálku ještě přelepenou nutným a nudným *novoakanským* čárovým kódem v černobílé podobě, v jaké jej známe.

Recenze je žánrem, který je z principu subjektivní, ale tváří se objektivně. Já si dovolím od tohoto mechanického přístupu drze odhlédnout a být subjektivní upřímně. *Le Guinovou* čtu léta a léta mne její psaní rozčiluje v dobrém i špatném významu. Sám s její filosofií leckdy nesouhlasím, ale občasný nesouhlas mi nebrání si užívat jejího vyprávění. A to platí i pro *Vyprávění* a recenzent tímto nabádá čtenáře, aby si opatřili vlastní exemplář a prostě to četli. Možná budete okouzleni, možná budete rozrušeni, ale kdo od četby nečeká nic víc než komfortní čtení toho, co zná jako své papuče, ten pozná, že čas nad patrně posledním hainským románem nebyl časem marným.

Ondřej Šefčík

Ursula K. Le Guinová. Vyprávění. Přel. Jakub Němeček, Gnom!, Praha 2016, 248 s. Ke koupi za 280 Kč, u nakladatele za 220 včetně poštovného a balného (!).